

Tryggingarfelagið Føroyar – Umboðsráðsvalið

Jonhard Eliassen

Eri uppstillaður til umboðsráðsvalið, sum nú fer fram. Mál, ið eg meti hava stóran týðning, og sum eg vildi ynskt at Umboðsráðið tók upp til viðgerðar í komandi tíðum, eru:

1. Fastognarfígging: Lánskostnaðurin eigur at verða kappingarførur við kostnaðin í Danmark.
2. Greiður skilnaður má skipast millum ymsu virkisøkini í TF-samtakinum.

—
Kundin eigur TF og harvið røð av fyrítøkum í samtakinum, sum takast við trygging, røkt av eftirlønarpásparring, bankavirksemi og ‘corporate finance’.

Sum kundi og eigari havi eg áhuga í lágum og rímligum kostnaði í sambandi við t.d. tryggingar, lán og bankatænastur. Havi ikki grundir til at fegnast um stór yvirskot hjá samtakinum, tí hetta er tekin um, at í so ríkiligt verður galdið av okkum kundum til felagið. Ella at innlánarin fær í minna lagi fyri uppsparing sína.

Hinvegin hava vit kundar samstundis áhuga í, at feløgini í samtakinum bera seg, og at tey hava kapitalgrundarlag, sum krevst fyri at standa í móti tapi við, tá ið illa vil til. Ein rímligari

javnvág má fáast í lag millum tað, ið krevst til móttøðuføri og árligt avkast.

Kappingarfør fastognarfígging

Leiðslurnar í peningastovnum okkara hava í fleiri umførum ført fram, at føroyski fíggjarmarknaðurin er samanrunnin við tann danska. Hetta kann m.a. sigast um tøkniliga undirstøðukervið. Serliga eftir at peningastovnar okkara fluttu KT-skipanir sínar úr Føroyum til danska fyrítøku at reka. Í øðrum førum er torført at síggja, at føroyska fíggjarkervið er samanrunnið við tað danska. Greitt dømi um hetta er kostnaðurin av fastognarfígging. Vanligt sethúsalan frá Eik við panti í ogn innanfyri 80%’s virði verður renta við meiri enn 4% árliga (ÁKP). Hetta svarar til meira enn

tvífaldaðan kostnað, sum danskir lántakarar rinda í rentu og ‘bidragi’ fyri realkreditlån við eitt ára rentuskeiði. Afturat hesum kemur, at føroysku peningastovnarnir við vanligu sethúsalanum sínum til eina og hvørja tíð kunnu broyta rentutreytirnar. Talan er dag-til-dag rentu. Stytsta rentuskeiðið í Danmark í sambandi við realkreditfígging er 1 ár.

Tilsvarandi meirkostnaður ger seg galdandi í sambandi við virkisbygningar. Hetta er í øllum førum mín fatan út frá tí, eg havi fingið kunning um frá ymsum fyrítøkum.

Stóri meirkostnaðurin hjá føroyska lántakaranum í mun til tann danska er ikki nýtt fyribrygdi. Hetta hevur verið skilið í áratíggju. ‘Bidragið’, sum Eik tekur

frá kundum sínum í sambandi við realkreditfígging er eisini munandi hægri í Føroyum enn í Danmark. Hetta gjaldið tykist vera alt ov høgt í mun til tað, ið krevst til umsitingina av hesum lánum og til tað, ið stendst av tapum.

Tað átti at verið greitt mál hjá TF-samtakinum og EIK, at fíggingarviðurskiftini í Føroyum vóru kappingarfør við tey í Danmark.

Greiðari skilnaður millum ymsu virkisøkini í TF-samtakinum

Virkisøkini í TF-samtakinum eru skipað í ymsar lögfrøðiligar eindir. Alt gott um hetta.

Men dømi eru um, at persónar ganga aftur í leiðslu og nevnd hjá fleiri av hesum feløgum. Hetta kann vera óheppið.

Er tað nakað, lond hava lært av fíggjarkreppuni, sum nú hevur herjað, so er tað at tryggjað greið skott millum ymsu virkisøkini hjá fíggjarfyrítøkum. Eisini at ansa eftir, at persónar ikki koma í tvístøðu, við at teir luttaka í stjórn og nevnd hjá ymsum dóttirfeløgum hjá fíggjarligum holding-felag.

Hendan læran er eisini viðkomandi her hjá okkum. Dømi um hetta er sambandið millum Eik-grunnin, sum nú er farin í søguna, og Eik-bankan. Tilsvarandi dømi finnast eisini í Danmark, har long røð av rættarmálum seinastu tíðina eru farin fram, og sum m.a. snúgvast seg um manning av leiðslu í sparikassagrunnum við tilknýti til peningastovn.

Sparigrísurin á Kongabrúnni

Størsti pengakassin í landinum bara veksur og veksur. Endamálið við vøkstrinum er tó heldur ógreitt

Jákup Mørk

valevni til umboðsráðsvalið

Tað er at fegnast um, at føroyski tryggingartakarin gjøgnum árinu hevur vunnið sær eitt sterkt og samhaldsfast tryggingarfelag. Eitt felag, sum er somikið sterkt, at tað

tolir stór nos, um illa vil til, og sum eisini var sterki samfelagsbakkurin, tá Eik skuldi bjargast.

Til hetta krevst ein stór eginogn, men ein spurningur er, um eginognin hjá samtakinum ikki er ríkiliga stór.

Tað er mín sannføring, at enorma akkumuleringin av kapitali í Tryggingini má og skal uppat. Eginognin hjá samtakinum er sambært seinasta hálvársroknskapi hálvtriðju milliard – 2.500.000.000 krónur! -, og tá tosa vit ein solvens, sum er næstan hættisliga langt omanfyri tað lógarkravda. Ein solvens, sum kanska pyntar um samfelagsligu hagtølini, men sum kann vera beinleiðis

samfelagsskaðiligur, um hetta einvíst merkir eina akkumulering av pengum. Tá kann tað enda sum hjá Gíriki, sum ta einu ferðina kom í rasshaft, tí hann einsamallur og onnur tá ikki kundu halda samfelagshjólunum malandi.

Eg sigi ikki, at Tryggingin ella Eik ikki skulu geva yvirskot, tí sjálvandi skulu tey tað. Men tá visjónin hjá felagnum er at skapa vøkstur og trygggleika í Føroyum, so kundi yvirskotssolvensur oman fyri eitt ásett mark verið nýttur til at fremja hesi endamál.

Tryggingin hevur til dømis ríkiligt av pondus til veruliga

at vera ein stuðul/viðspælari hjá innovatións-vinum og íverksetarum. Og slíkar eru í longdini altavgerandi fyri einum burðardyggum føroyskum vinnulívi. Talan skal her verið um kapital, sum er væl meira váðafús enn tað, sum fíggjargeirin annars bjóðar, og sum ikki neyðturvuliga verður veittur við beinleiðis avkasti sum fremsta máli.

Annar máti kundi verið at fingið fram nakrar stórar mentanarverkætlanir. Ímyndið tykkum ein grunn, sum hevði styrki til at liðuggera stórsligu verkætlanina við Áir. Sum kundi fíggja eina veruliga filmsverkætlan, ella kanska talgilt gomlu

føroysku blaðsøvnini, sum síðani kundu verið nýtt í granskingum av ymsum slag. Ein grunn, sum í nógvar mátar kundi lyft føroyska list og mentan stór fet framá.

Tá tað er sagt, so er neyðugt, at ein slíkur grunnur verður skipaður á rætta hátt. Kapitaltilgongdin má vera skipað, so neyðugi solvensurin hjá Tryggingarfelagnum ongantið kann koma í vanda. Skilafólk skulu setast at stýra grunninum, og hesin eigur at virka í fullkomnum gjøgnumskygni, har ein og hvør áhugaður til eina og hvørja tíð kann síggja, hvat pengar fara til.

Í álvarsomum skemti slepst ikki undan at hugsa

um orðini, sum ein tann fremsti yrkjari okkara stóð faddur at til eina kabarett um ólavsøkumundið miðskeiðis í 70’unum:

“Vit veksla kekkar, meðan kassin smekkar og signa virðisbrøvini Vit nærkast himni, meðan rentan hækkar og enda har í sæluni.”

Tað kann væl vera, at sangurin var ætlaður at prika onnur enn tey, sum í dag manna nevnd og leiðslu í Tryggingarfelagnum. Men fyri tað eru reglurnar framvegis serstakliga beinraknar.

Forvitnisligur fundur í Norðurlandahúsinum

Zakarias Wang

Týskvøldið 11. februar var fundur í Norðurlandahúsinum. Røðari var Bárð

Frydelund, norskur søgumaður. Hann umrøddi hendingarnar fyri 200 árum síðani í sambandi við friðarsáttmálan millum Danmark og Svøríki í Kiel.

Tað merkisverda var, at norski søgumaðurin hevði

eina heilt aðra áskoðan um hendingarnar tá enn ta, sum danskir søgumenn bera fram.

Hann segði nevnligauttan himpr, at tað sum tá hendi var at Noregs ríki varð deilt í tvinnar lutir. Annar fór saman við Svøríki, hin parturin, Grønland, Føroyar og Ísland, helt fram við at vera

saman við Danmørk.

Danskir søgumenn føra sum kunnugt nakað heilt annað fram. Teir siga, at oyggjarnar í Norðurhøvum als ikki hoyrdu til Noregs ríki, men vóru felags ogn hjá Noreg og Danmørk.

Einki er í søguligu keldunum sum stuðlar danska uppáhaldið. Hetta er nakað,

sum teir hava funnið uppá av tí at teir eru hart sperdir av Grønlandi og Føroyum, sum hava alt ov gott um at halda um so er, at tað kemur til skarpskeringar millum okkum og Danmørk.